

3. Довгаль Н.С. Методичні основи оцінки ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства / Н.С. Довгаль // Науково-технічна інформація. – 2008. – № 4. – С. 55–57.

4. Качуровський В.Є. Ресурсний потенціал підприємства: структура та ефективність використання / В.Є. Качуровський, В.П. Чайковська // Регіональна бізнес-економіка та управління. – 2007. – № 4. – С. 123–129.

Олександр ДЗЮБЕНКО

Черкаське обласне управління
лісового та мисливського господарства

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО БІЗНЕСУ

Скорочення обсягів бюджетного фінансування потреб лісового господарства та введення експортних обмежень на продаж необробленої деревини призвели до інвестиційного дефіциту в розвитку державних лісогосподарських підприємств, що негативним чином відобразилося на темпах оновлення та реконструкції матеріально-технічної бази лісозаготівель і деревообробки. З огляду на сказане, актуалізувалася проблема нарощення обсягів залучення інвестицій у різноманітні сегменти лісового сектора для усунення негативних екстерналій, пов'язаних з нераціональним лісокористуванням та сировинною спрямованістю лісогосподарського виробництва. Тобто постала необхідність в застосуванні таких інструментів та методів регулювання лісогосподарського бізнесу, які сприятимуть забезпеченню інноваційно-інвестиційного розвитку лісогосподарських підприємств.

За період 2008-2016 рр. в динаміці фактичних капітальних інвестицій, профінансованих лісогосподарськими підприємствами Державного агентства лісових ресурсів (Держлісагентства) України, в цілому спостерігалася висхідна тенденція. Так у 2016 р. порівняно з 2008 р. фактичний обсяг капітальних інвестицій збільшився у 2,8 разу, порівняно з 2013 р. – у 1,89 разу. Незважаючи на значне зростання номінальної величини капітальних інвестицій, профінансованих лісогосподарськими підприємствами, в динаміці капітальних інвестицій у порівняних цінах 2007 року висхідної тенденції не спостерігалася (обсяг інвестицій у порівняних цінах визначався шляхом ділення фактичного обсягу інвестицій на кумулятивний індекс цін виробників). Зокрема у 2016 р. порівняно з 2008 р. обсяг капітальних інвестицій у порівняних цінах 2007 р. зменшився на 33859 тис. грн., порівняно з 2013 р. – на 23801 тис. грн. Тобто в цілому якісних зрушень в динаміці капітальних інвестицій, профінансованих державними лісогосподарськими підприємствами не спостерігається. Це пов'язано з тим, що бюджетне фінансування капітальних видатків різко скоротилося та не сформовано інституційних передумов для суттєвого збільшення залучення в сектор державних лісогосподарських підприємств кредитних коштів.

Інноваційно-інвестиційний розвиток суб'єктів лісогосподарського бізнесу, в першу чергу, має передбачати подолання багаторічного інвестиційного дефіциту у сфері лісогосподарського виробництва та деревообробки, а також формування передумов для диверсифікації форм та методів інвестування розширеного відтворення лісоресурсного потенціалу та модернізації об'єктів лісогосподарської інфраструктури. В спектр інструментів державної інвестиційно-інноваційної політики необхідно умонтувати перевірені передовою закордонною практикою важелі стимулювання суб'єктів лісогосподарського бізнесу до прискореного оновлення матеріально-технічної бази лісокористування, а також впровадження сучасних технологій лісівництва. Варто використати досвід країн Центральної Європи, які тривалий період перебували в умовах функціонування командно-адміністративної моделі управління національною економікою.

У Лісовому Плані дій ЄС одним з пріоритетів підвищення рівня конкурентоспроможності лісового сектору є генерування та впровадження інновацій, які сприятимуть збільшенню приросту деревної маси, підвищать рівень комплексності використання неліквідної деревини, забезпечать прийнятний рівень результативності використання несировинних якостей лісу. Для України практика впровадження інновацій в лісовий сектор є ще більш актуальною, ніж для ЄС, оскільки техніко-технологічна база лісгосподарського виробництва і деревообробки є зношеною і морально застарілою. Тому в умовах української дійсності інвестиційна та інноваційна складові розвитку лісгосподарського бізнесу мають бути єдиним цілим і отримувати прояв у інноваційній формі інвестицій, а також у формі фінансування впровадження у вітчизняну практику сучасних технологій лісозаготівель та деревообробки.

Розвиток лісгосподарського комплексу потребує реалізації проектів нарощення лісоресурсного потенціалу та впровадження сучасних технологій деревообробки. Актуальність такого завдання посилюється через: недостатність бюджетного фінансування лісовідновлювальних робіт; дефіцит інвестиційних ресурсів державних лісгосподарських робіт; «викривлену» інвестиційну політику приватних деревообробних підприємств. Інвестиційна діяльність у сфері лісового господарства має базуватися на певних фундаментальних принципах, що сприятимуть раціональному та невиснажливому лісокористуванню [1].

Механізм прискорення інноваційно-інвестиційного розвитку суб'єктів лісгосподарського бізнесу має бути зорієнтований на усунення причин малопродуктивності насаджень у зв'язку з неналежною увагою і несвоєчасним проведенням лісгосподарських заходів. Неправильно сформований склад порід (це більше стосується природного лісовідновлення), відсутність безперервного контролю за повнотою насаджень, несвоєчасне проведення попередніх рубок догляду (освітлення, прочищення) негативним чином відображаються на прирості деревини і в кінцевому підсумку на ефективності лісгосподарської діяльності.

Пріоритети інноваційно-інвестиційного забезпечення здійснення лісгосподарських заходів є наступними: для проведення рубок освітлення та прочищення необхідно купувати сучасні бензопили та ручний інвентар; для проведення робіт з проріджування та прохідних рубок потрібні бензопили, направляючі вилки та трелювальна техніка; для забезпечення норм і правил по охороні праці необхідні засоби захисту для працюючих або задіяних в лісозаготівлі (каска, спецодяг, рукавиці). Потребує збільшення фінансування придбання інформаційних таблиць, де дається інформація про проведення лісозаготівель.

Одним з пріоритетів інноваційно-інвестиційного розвитку суб'єктів лісгосподарського бізнесу є модернізація парку виробничого устаткування, необхідного для прибирання неочищених площ (неочищені площі – це захаращені порубковими рештками та гілками (неліквідом з крони) площі). Важливим завданням є нарощення капітальних інвестицій у придбання щепобійних машин (щепобійного обладнання), що дасть можливість забезпечити оперативну переробку низькосортної неліквідної деревини, а також збалансувати витрати на лісозаготівлю.

Необхідно максимальною мірою сприяти диверсифікації джерел отримання інвестицій, щоб на високому техніко-технологічному рівні проводити рубки, пов'язані з веденням лісового господарства (рубки освітлення, розчищення, проріджування та прохідні рубки) і закладати необхідні виробничо-технічні та природно-ресурсні передумови для максимально можливого приросту деревини у середньостроковій та довгостроковій перспективі і зводити до мінімуму втрати, пов'язані із несвоєчасним здійсненням лісгосподарських заходів та недобросовісним виконанням окремими підрозділами лісгосподарських підприємств своїх безпосередніх обов'язків.

Важливим моментом формування інвестиційної стратегії постійних лісокористувачів в частині фінансового забезпечення модернізації основних засобів, необхідних для ефективного здійснення лісгосподарських заходів, є раціональне використання прибуткових

надходжень та сучасна амортизаційна політика, що дозволить через певний період підвищити рівень оновлення лісозаготівельної та лісоексплуатаційної техніки, а також вивести з продуктивного обороту застаріле обладнання [2, с. 18-19].

Отримання максимального приросту деревини і її об'ємів при рубках головного користування має передбачати здійснення науково обґрунтованого комплексу лісогосподарських заходів для насаджень різних вікових груп. Тому при проведенні рубок, пов'язаних з веденням лісового господарства, а також санітарних рубок, важливо максимальною мірою забезпечити придбання найбільш сучасного інвентарю та інструментів, щоб підвищити якість лісогосподарських заходів, зменшити втрати лісосировини, та створити умови для збереження найбільш продуктивних насаджень (в першу чергу при прохідних рубках, оскільки це кінцева фаза рубок, пов'язаних з веденням лісового господарства і фактично вона визначає ресурсну базу головного користування).

Одним з основних джерел нарощення інвестицій на основі власних джерел державними лісогосподарськими підприємствами є збільшення обсягів виробництва продукції лісового господарства з високою доданою вартістю. Особливо це актуально для суб'єктів лісогосподарського бізнесу, які мають значні запаси стиглих твердих порід (дуб, ясен), поглиблена переробка яких дасть можливість забезпечити виробництво конкурентоспроможної продукції як на вітчизняному, так і на закордонному ринках з високим рівнем рентабельності.

Важливою складовою інноваційно-інвестиційного розвитку суб'єктів лісогосподарського бізнесу має стати комплекс стимулюючих підойм, використовуваних державою при формуванні національної лісової політики, які спонукатимуть постійних лісокористувачів та суб'єктів деревообробного виробництва здійснювати капіталомісткі проекти модернізації, реконструкції та технічного переоснащення лісозаготівельного та деревообробного обладнання.

Такими стимулами можуть виступити: компенсація за рахунок коштів державних фінансових фондів частини процентних виплат в разі залучення лісогосподарськими підприємствами кредитів комерційних банків для придбання сучасного високотехнологічного виробничого устаткування; розширення переліку об'єктів, які можуть використовувати постійні лісокористувачі на основі іпотечно-заставних операцій на ринку позикового капіталу; створення на загальнонаціональному рівні фінансових фондів відшкодування частини втрат лісогосподарських та деревообробних підприємств при придбанні активної частини основного капіталу на основі реалізації лізингових угод; формування за участю органів управління лісовим господарством, органів місцевого самоврядування та підприємницьких структур державно-приватних партнерств, в першу чергу в частині комплексного використання неліквідної складової лісоресурсного потенціалу; розробка загальнодержавних та регіональних програм відтворення лісоресурсного потенціалу в рамках виконання вимог міжнародних природоохоронних конвенцій в частині збільшення емісії кисню та нарощення обсягів поглинання вуглецевих сполук.

Враховуючи високий рівень морального старіння та фізичного спрацювання основного капіталу суб'єктів лісогосподарського бізнесу, доцільною є розробка на загальнонаціональному рівні інвестиційно-інноваційної політики розвитку лісового сектора національного господарства. Така політика має являти собою комплекс податкових, кредитних та компенсаційних інструментів, спрямованих на суттєве збільшення обсягів залучення інвестицій в модернізацію та реконструкцію матеріально-технічної бази лісогосподарського та деревообробного виробництва, диверсифікацію джерел інвестиційного забезпечення реалізації лісогосподарських та лісопереробних проектів, зокрема в частині підвищення рівня утилізації деревних відходів, умонтування дієвих стимулів в систему менеджменту суб'єктів лісогосподарського та деревообробного бізнесу стосовно посилення інноваційної спрямованості капітальних інвестицій.

Література

1. Малюта Л. Стратегічне управління інноваційним розвитком лісопромислового комплексу. // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2011. – Вип. 2(5). Режим доступу: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11mlyrlk.pdf>.
2. Дзюбенко О.М. Пріоритети інвестиційно-інноваційного забезпечення господарського освоєння лісоресурсного потенціалу. // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – № 9. – С. 15–20.

Володимир ДУДАР

к.е.н., доцент

Тернопільський національний економічний університет

Юліана БЕЗЛИСЮК

слухач магістратури

Тернопільський національний економічний університет

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ РИНКУ
МАРКЕТИНГУ ОРГАНІЧНОЇ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ ПРОДУКЦІЇ**

Сталий розвиток аграрного сектору України неможливий без екологізації сільськогосподарського виробництва. Тому формування складної екологічно збалансованої системи сільськогосподарського виробництва, ключовими завданнями якої є ефективне виробництво натуральної продукції для забезпечення повноцінного харчування людей, задоволення потреб товаровиробників і запитів споживачів тісно пов'язане з розумінням науково-методологічних засад формування маркетингу як системи.

У цьому контексті проведено вивчення сутності поняття “маркетинг органічних продуктів”, дослідження етапів його еволюції, формування як теорії і практичного застосування на ринку органічної агропродовольчої продукції.

У науковій літературі немає однозначного твердження щодо розуміння і першооснов виникнення поняття “маркетинг органічних продуктів”. Це поняття слід відрізнити від понять “екологічний маркетинг”, “зелений маркетинг”, “екомаркетинг”, або загальних маркетингових заходів спрямованих на виробництво, переробку, просування і поширення органічної продукції та ідей пов'язаних з охороною навколишнього природного середовища.

Вперше маркетинг орієнтований на екологію був описаний американськими вченими в середині 70-х років ХХ століття, як і будь-яка маркетингова діяльність, яка може сприяти пошуку засобів правового захисту від існуючих проблем щодо охорони навколишнього середовища [5]. Це фактично був перший етап його розвитку у відповідь на тривожні попереджувальні сигнали про наявні проблеми в довкіллі, що надходили від представників екологічного руху.

Другий етап припав на кінець 80-их і початок 90-их років, який безпосередньо пов'язаний з впровадженням концепції сталого розвитку [6].

Реалізація концепції сталого розвитку залишила свій слід на маркетингових підходах підприємств органічного сектора в таких напрямках:

– маркетинг став не тільки однією з форм ринкової діяльності підприємств, але й частиною цілісної системи (маркетингові дослідження, виробництво органічної продукції, безпосередній її розподіл і взаємозв'язок з іншими суб'єктами агропродовольчого ринку);

– під впливом основних ідей і принципів задекларованих в концепції сталого розвитку товаровиробники намагалися зменшити шкідливий вплив технологій на довкілля кінцевих продуктів і послуг, а також технологій, кінцевих продуктів і послуг;

– проекологічний маркетинг виступає не як тактика, а як стратегія підприємств.

Для другого етапу розвитку екологічного маркетингу характерним є широкий погляд на господарську діяльність підприємств, яка безпосередньо впливає на навколишнє природне